

Høring av forslag om vern av 2 områder i Våler kommune, Østfold

Innholdsfortegnelse

1. Verneforslag.....	2
2. Hjemmelsgrunnlag.....	5
Vurdering av nml §§ 8-12	5
3. Saksgang	7
3.1. Bakgrunn og saksgang for de enkelte verneforslagene.....	8
3.2. Oppstartsmeldinger - Mottatte merknader og Statsforvalterens kommentarer.....	10
3.2.1 Innspill til oppstartsmelding for Mosserosflasken	10
3.2.2 Innspill til oppstartsmelding for Bjørnerødvannet.....	16
4. Endringer etter oppstart av verneplan	22
5. Konsekvenser av et vern.....	23
6. Høring.....	24
7. Verneforslag.....	25
7.1 Mosseros naturreservat, Våler kommune	25
Verneformål og verneinteresser	25
Avgrensing	27
Kulturhistoriske verdier	27
Inngrepsstatus og andre interesser	27
Planstatus	28
Forslag til verneforskrift.....	28
7.2 Bjørnerødvannet naturreservat, Våler kommune.....	31
Verneformål og verneinteresser	31
Avgrensing	33
Kulturhistoriske verdier	33
Inngrepsstatus og andre interesser	33
Planstatus	34
Forslag til verneforskrift.....	34
8. Vedlegg.....	36

1. Verneforslag

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus sender med dette på høring forslag om vern av 2 nye naturreservater i Østfold.

Områdene som foreslås vernet er:

- **Mosserosflasken**, Våler kommune, ca. 732 daa
- **Bjørnerødvannet**, Våler kommune, ca. 325,2 daa

Basert på tilgjengelig kunnskap om naturverdiene i områdene og nye naturfaglige registreringer som er gjennomført i forbindelse med verneplanarbeidet, vurderes områdene å kvalifisere for vern som naturreservat etter naturmangfoldloven.

Verneforslaget er forankret i St. meld 14 (2015-16) Natur for livet og skal supplere det eksisterende vernet i Norge med verdifull natur som er dårlig representert. Vern av skog inngår i utgangspunktet ikke i denne prosessen, det skal fortsatt følge frivillig vern-sporet.

Dette verneforslaget inngår i det som omtales som Bevaring av verdifull natur og skal supplere tidligere verneplaner. Statsforvalteren har i et oppdrag fra Miljødirektoratet i 2019 oversendt et forslag på 173 kandidatområder i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. Etter en gjennomgang i Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet er 42 områder prioritert for videre utredning i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. I Våler kommune er flere områder vurdert og det ble meldt oppstart av verneprosessen for fire områder med brev til bl.a grunneierne 09.02.2022.

Norge har forpliktet seg til å ta vare på et representativt utvalg av alle naturtyper og dermed sikre leveområder for planter, dyr og insekter. Det er særlig natur som er truet av utbygging eller endret bruk, og som er tilholdssted for sjeldne eller truede arter eller viktige oppholdsområder for større bestander, som vi ønsker å sikre gjennom nytt vern. Tap av natur og naturmangfold er en av de største truslene verden står overfor i dag. Områdevern etter naturmangfoldloven er et langsiktig virkemiddel som kan bidra til å sikre viktige områder for naturmangfoldet i Norge. Dette supplerende vernet skal bidra til å oppfylle følgende nasjonale mål: "Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner".

Miljødirektoratet skriver i sin rapport «Forslag til plan for supplerende vern» (2017) at «klimarisiko, tap av naturmangfold og kollaps av økosystemer på topp fem-listen over risiko som kan få betydning for makroøkonomiens utvikling framover. De siste tiårene er det globale naturmangfoldet betydelig redusert. Living Planet Report 2015 (WWF 2016) viser at verdens dyreliv er mer enn halvert siste 40 år. I den globale rødlista for arter (verdens naturvernunion/IUCN 2017) vises det til at arealendringer er den desidert største påvirkningsfaktoren, etterfulgt overbeskatning/høsting, fremmede arter, forurensing og klimaendringer. I norsk rødliste for arter (Henriksen og Hilmo 2015) fremgår det at arealendringer påvirker 90 % av de truede artene, mens om lag halvparten av de rødlistede naturtypene i Norge er negativt påvirket av arealendringer (Lindgaard og Henriksen (2011)).»

I 2022 var medlemslandene i Konvensjonen for biologisk mangfold (CBD) samlet på naturtoppmøtet «COP15» i Montreal for å bli enige om en ny naturavtale. Norge tilsluttet seg Naturavtalen som blant annet inneholder det internasjonale målet om at minst 30 % av land og

hav på jorden skal bevares innen 2030 og målet om at all natur skal forvaltes bærekraftig. Norge har hittil vernet ca. 17,5 prosent av landarealet og vel tre prosent av kyst- og havområder. Det vernede arealet er ikke fullt ut representativt for naturen i Norge og dette er en viktig årsak til Stortingets vedtak om et utvidet vern.

Statsforvalteren har hatt tidlig kontakt med kommunen og møte med grunneierne i forbindelse med oppstart av verneprosessen. Også aktuelle lokale og regionale organisasjoner har blitt invitert til møte.

Vern av skogarealer skal gjøres gjennom ordningen frivillig vern av skog, og det er den enkelte grunneier som må tilby sine arealer for vern. I disse 2 verneforslagene er noen skogarealer, som f.eks. kantsoner mot vann, inkludert. Enkelte grunneiere har også foreslått ytterligere tilgrensende skog for frivillig vern. Skog som har verneverdier knyttet til skog eller som kan styrke verneformålet i våtmarksområdene er inkludert. Dette blir i størst mulig grad håndtert i parallelle prosesser og inkludert i samme høringen slik at det kan vedtas som ett verneområde.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33-51. I naturmangfoldloven er det hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat er den strengeste verneformen, og denne blir normalt brukt for vern av spesielle naturtyper som f.eks våtmarksområder, myr, naturbeitemarker. Viktige skogsområder som er del av en naturlig gradient er også vurdert, som del av frivillig vern av skog-prosessene.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i Statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Vurdering av nml §§ 8-12

Etter Statsforvalterens vurdering tilfredsstillende foreslåtte områdene i denne høringen kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med verneområdene er i hovedsak å bevare naturlig grunne og næringsrike innsjøer i lavlandet med verdifull våtmark og kantsoner langs sjøen. Områdene har et rikt biologisk mangfold og et rikt fugleliv. Det er et rikt fugleliv i begge områdene. De er viktige som fødesøksområde og rasteområde både vår og høst.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i den foreslåtte utvidelsen bygger på registreringer og kartlegginger utført og innhentet over tid av ulike konsulentfirmaer, senest i kartleggingsrapport MU2023-39 av Miljøfaglig Utredning AS, og kartlegging etter skogvernmetodikk gjennomført av Biofokus. Foreslåtte verneforskrifter fastsetter formålet med vernet og restriksjoner for bruk for å ivareta naturverdiene i området. Samtidig åpner forskriften for en videreføring av enkelte aktiviteter. Dette er aktiviteter som ut fra dagens kunnskap vil ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Det er viktig at vernet ikke blir strengere enn det som er nødvendig for å ta vare på disse verneverdiene.

Statsforvalteren mener de foreslåtte områdene vil bidra på en positiv måte for å oppfylle forvaltningsmålene for naturtyper og økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren vurderer å ha god kunnskap om de berørte artenes bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslagene på naturmangfoldet i disse områdene. Kravet om kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Statsforvalteren ser ikke at det er noen risiko for utilsiktede negative virkninger på naturmangfoldet ved et vernevedtak, § 9 i naturmangfoldloven kommer derfor ikke til anvendelse.

Statsforvalteren mener at det nærværende vernetiltaket vil redusere den samlede belastningen på det økosystemet som verneforslaget representerer. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10 i naturmangfoldloven.

Siden vernetiltaket etter Statsforvalteren sin vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer naturmangfoldloven § 11 ikke til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i sammenheng med vernetiltaket.

3. Saksgang

I tradisjonelle vernesaker etter naturmangfoldloven får Statsforvalteren et oppdrag fra Miljødirektoratet om å utarbeide verneforslag. Dette skjer oftest etter forutgående prosesser som kan begynne med en stortingsmelding der behovet for spesifikke verneformål er utredet. St. meld 14 (2015-16) Natur for livet er et eksempel på dette. Her er vern av natur omtalt under samlebegrepet «Bevaring av verdifull natur». Prosessen «Supplerende vern» er en del av dette. Statsforvalteren har også kommet med forslag til aktuelle områder. Disse er vurdert av overordnede myndigheter før vi fikk i oppdrag å utarbeide verneforslag.

I arbeidet med supplerende vern er det et økt fokus på tidlig involvering av kommunene.

Den formelle saksbehandlingen skal følge naturmangfoldlovens §§ 41 til 43 og [rundskriv T2-15](#) fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet). Dette kan oppsummeres på følgende måte:

- **Oppstartsmelding:** Statsforvalteren varsler oppstart av verneplanarbeid ved brev til grunneiere og aktuelle etater og organisasjoner, samt kunngjøring i aviser.
- **Offentlig høring:** Et konkret verneforslag sendes på høring ved brev til grunneiere og andre høringsinstanser. Høringsforslaget skal beskrive verneverdier og andre verdier, samt de konsekvensene forslaget antas å få. Det skal følge med forslag til vernekart og verneforskrift, og frist for å komme med merknader skal være minst to måneder.
- **Tilråkning til Miljødirektoratet:** Etter høringen skal Statsforvalteren vurdere innkomne merknader og eventuelt gjøre endringer i forslaget. Eventuelle større endringer må drøftes med grunneierne. Deretter sender Statsforvalteren sin tilråkning til Miljødirektoratet.
- **Tilråkning til Klima- og miljødepartementet (KLD):** Miljødirektoratet vurderer forslaget og sender sin tilråkning til KLD.
- **Forslag om vern:** KLD forbereder saken og legger forslag om vern frem for Kongen i Statsråd.
- **Vedtak om vern** gjøres av Kongen i Statsråd som kongelig resolusjon. Etter vedtaket vil erstatningen bli utbetalt i tråd med avtalen med grunneier.
- **Kunngjøring om vern:** Statsforvalteren sender brev til grunneiere og andre høringsinstanser, samt kunngjør vedtaket i aktuelle aviser. De nye verneområdene blir skiltet og merket.
- **Grensemerking** blir vanligvis gjort av jordskifteretten, som etter begjæring fra Statsforvalteren opptar sak om grensegang for det enkelte område.

Miljødirektoratet har i denne verneplanen oppfordret Statsforvalterne til å ta tidlig kontakt med de berørte kommunene. Statsforvalteren har fulgt opp dette ved å ha møte med kommunen i god tid før oppstartmeldingen ble sendt ut til grunneiere og andre berørte parter. I denne fasen fikk kommunen også mulighet til å foreslå andre områder eller komme med synspunkter på våre forslag.

Saksbehandlingsreglene skal sikre at verneforslagene blir grundig utredet, og at de som berøres og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter. I forbindelse med oppstartsmeldingen med påfølgende innspillsrunde kom det mange uttalelser som oppsummeres nedenfor, samt vedlegges i sin helhet som bilag til denne høringen.

3.1. Bakgrunn og saksgang for de enkelte verneforslagene

Statsforvalteren hadde kontakt med kommunen høsten 2021 der Statsforvalterens forslag ble presentert. Kommunen ble oppfordret til å komme med forslag til andre områder. Våler kommune har ikke foreslått andre områder.

Det ble varslet oppstart av 4 områder i Våler kommune. Områdene Holmefjorden og Grepperødfjorden tas ikke med videre i prosessen da de ikke har tilstrekkelig av de ønskede naturkvalitetene. De omtales derfor ikke videre i dette høringsdokumentet. Grunneierne ble orientert om dette i brev av 26.03.2025.

1. Mosserosflasken, Våler kommune

Det ble meldt oppstart av verneplan 09.02.2022 med brev til grunneierne, kommunen og relevante organisasjoner. Det ble arrangert møter for grunneierne 28.02.2021 og for organisasjonene 14. mars 2022. Området ble naturfaglig kartlagt i 2022. Rapport forelå i mars 2022. Hydrotekniske anlegg ble registrert vinteren 2023. Tilbudte skogarealer ble kartlagt sommeren 2024. Det foreligger også eldre kartlegginger i deler av området (DN-håndbok 13).

2. Bjørnerødvannet, Våler kommune

Det ble meldt oppstart av verneplan 09.02.2022 med brev til grunneierne, kommunen og relevante organisasjoner. Det ble arrangert møter for grunneierne 28.02.2021 og for organisasjonene 14. mars 2022. Området ble naturfaglig kartlagt i 2022. Rapport forelå i mars 2022. Hydrotekniske anlegg ble registrert vinteren 2023. Det foreligger også eldre kartlegginger i deler av området (DN-håndbok 13).

Forholdet til skog

Ved disse to verneforslagene har det vært aktuelt å inkludere tilgrensende skogsområder. Skogarealene kan bli inkludert av arronderingsmessige hensyn, for å hensynta klimaendringer, for å sikre leveområder for arter som er tilknyttet våtmark og død ved eller for å inkludere skog som har en økologisk betydning for å ivareta verneformålet. Skogarealene fungerer også som en naturlig gradient/buffer for det biologiske mangfoldet knyttet til våtmarksarealene.

Vern av skogarealer skal foregå gjennom «frivillig vern av skog»-ordningen. Statsforvalteren og/eller en skogeierforening har derfor kontaktet grunneiere med aktuelle skogarealer og

forhørt oss med dem om de vil tilby tilgrensende areal med skog for vern. Noen grunneiere har i denne forbindelse tilbudt arealer for vern mot en økonomisk erstatning.

Det har vært avklart med Glommen-Mjøsen, og Norskog om hvilke grunneiere som skal forespørres om å tilby skogvern, og hvilke grunneiere som skal bli kontaktet av hvem. Statsforvalteren har tatt direkte kontakt med noen av grunneierne. Alle de aktuelle grunneierne har i tillegg fått info om verneplanprosessen gjennom saksgangen beskrevet over. Se ellers beskrivelse av hvilke skogområder som er inkludert i verneforslagene under kapittel 7.

Det har vært avholdt møter med de aktuelle skogeierforeningene om skog i verneområder innen supplerende vern-prosessen i Våler 11.12.2024 med Norskog, kontakt med Glommen-Mjøsen i mars 2025 og et felles møte 5.11.2025.

3.2. Oppstartsmeldinger - Mottatte merknader og Statsforvalterens kommentarer

3.2.1 Innspill til oppstartsmelding for Mosserosflasken

Det ble meldt oppstart av arbeidet med supplerende vern i Våler 9. februar 2022, for fire områder. Fristen for uttalelse var 30. april 2022. Oppstartsmeldingen ble sendt til grunneiere, kommunene og aktuelle lokale, regionale og sentrale høringsinstanser. Vernearbeidet ble også kunngjort i aviser og på Statsforvalterens hjemmeside.

Under gis et sammendrag av de innspillene til oppstartsmeldingen som er av generell karakter eller som konkret gjelder Mosserosflasken. Statsforvalterens respektive kommentarer følger også. Et sammendrag av innspillene finnes som eget vedlegg.

Elvia AS

De må kunne utføre nødvendig drift og vedlikehold, fornyelse av luftledninger og kabelanlegg. Helikopterflyvning er nødvendig del av driften. Tilkomst til kabelgrøfter må ikke hindres. De har lavspent kabelanlegg innenfor Bjørnerødvannet og Mosserosflasken og lavspent luftledning m master i Mosserosflasken.

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer knyttet til energi- og kraftanlegg tas med i vernebestemmelsene og vil dekke behovet.

NVE

Mosserosflasken, Holmefjorden og Grepperødfjorden berøres av reguleringsmagasinet Vansjø. Det er nettanlegg nær Grepperødfjorden. De ber om at standardbestemmelser for nettanlegg inkluderes i forskriftene.

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer knyttet til energi- og kraftanlegg tas med i vernebestemmelsene og vil dekke behovet.

Viken fylkeskommune, vei-eier

Ingen merknader, peker på fylkesveier i nærheten som fortsatt må kunne driftes og vedlikeholdes

Statsforvalterens kommentar: Vi tar uttalelsen til orientering

Viken fylkeskommune

Ber om at intensjonene med vernet fremgår tydelig og at endringer underveis i prosessen framgår. Uheldig om vernet gir utfordringer som fører til at jorda ikke kan drives

hensiktsmessig. Viktig å se helheten i en sone langs vannet, bør vurdere om et større område enn selve vannet skal vernes. Må framgå om kulturminner finnes i forslaget til verneområder og om de har behov for vedlikehold etc. eller kan komme i konflikt med vernet. Vansjø er viktig drikkevannskilde. Må vurdere om et vern kan få føringer for eventuelle tiltak i drikkevannskilden. Må framgå hvilke naturverdier som finnes, rødlistede arter og hvordan de skjermes samt fremmede arter og hvordan forhindre de i å spre seg. Få fram om det er viktige friluftsinnteresser jf. kartlegging. Vedlikehold, skjøtsel og preparering av sti- og løypenett bør kunne foregå uten søknad. Må kunne utøve ordinært og lite ressurskrevende friluftsliv, positivt dersom motorisert ferdsel ikke er tillatt. Droner må omfattes av forbud på linje med modellfly og modellbåter. Samferdsel: viktig med tilstrekkelig avstand til veier f.eks FV 1056 v Bjørnerød vannet, utenfor byggegrensen på 15 m fra midtlinje.

Statsforvalterens kommentar: Verneforslaget skal inneholde intensjonene med vernet og beskrive prosessen underveis. Det er naturtypene som avgrensar verneområdet, dyrka mark skal holdes utenfor og i verneforskriften tas det hensyn til behovene som følger av vanlig jordbruksdrift. Det redegjøres for kjente kulturminner. Vi har ikke fått innspill fra fylkeskommunen som kulturmyndighet om viktige registrerte kulturminner i området. Friluftsliv er omtalt som en brukerinteresse og omfattes av verneforskriften i tråd med gjeldene forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Droner omfattes av begrepet modellfly også i eksisterende verneforskrifter. Grensen langs veier skal settes slik at vanlig vedlikehold skal kunne fortsette.

Statens vegvesen

Ingen merknader

Statnett

Ingen merknader

Direktoratet for mineralforvaltning

Ingen merknader

Forsvarsbygg

Ber om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy inntas i forskriftstekstene for alle områder. For områdene i Våler har de behov for å fly under 1000 fot, ønsker ikke restriksjoner mot lavtflyging

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer i vernebestemmelsene om gjennomføring av militær operativ virksomhet tas med og vil dekke behovet. Av hensyn til fuglelivet er det ikke ønskelig med lavtflyging. Det foreslås derfor forbud mot motorisert ferdsel til lands og på isen, herunder landing og start med luftfartøy. Lavtflyging under 300 meter (ca. 1000 fot) er forbudt. Dette er i tråd med flere andre nærliggende naturreservater som Krokstadfjorden og Kurefjorden. Det er mulig å søke om tillatelse til øvingskjøring jf. forskriftens § 7 e.

Landbruksdirektoratet

Forventer grundige områdebeskrivelser, må komme tydelig frem hvordan områdene nyttes i landbrukssammenheng, eksempler på slike er skogsbilvei som er nødvendig for skogbruk på bakenforliggende arealer, traktorvei i forbindelse med jordbruk, beite. Ønsker bestemmelser knyttet til merking, rydding og vedlikehold av veier/ferdselsårer, at det åpnes for tekniske tiltak som bidrar til landbruksmessig bruk av området. Viktig med faglig begrunnelse dersom dette ikke er ønskelig. Det bør åpnes for beitebruk og begrunnes dersom dette ikke imøtekommes. Må inkludere bestemmelser for utsetting av saltsteiner, vedlikehold/oppføring av gjerder og sanketrøer.

Statsforvalterens kommentar: Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med som i § 7 der skånsom beite kan tillates etter søknad. Vi er i utgangspunktet positive til skånsom beiting. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser.

Språkrådet

Ingen merknader

Riksantikvaren

Viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen.

Statsforvalterens kommentar: Vi tar uttalelsen til orientering

Våler kommune

Jordbruk og drenering: må være mulig å nygrøfte og vedlikeholde eksisterende grøfter på dyrka mark rundt verneområdene. Takerørskog i de fleste overgangssonene, vanlig å kjøre beitepusser på en liten sone utenfor det som jordarbeides. Unngå å trekke vernegrensen helt inntil dyrka mark. Kommunen er skeptisk til alt som reduserer muligheten til å ha full utnyttelse av jordbruksarealene. Beite: Opprinnelige var forslagsområdene langt mer åpne og glisne enn i dag som følge av beite med belter av takerør, sjøsvaks og andre sumpplanter. Tilråd ingen begrensning av grunneiers beiterett. Vannkvalitet: Vansjø er drikkevannskilde for 65-70 000 mennesker. Bør være mulig å gjennomføre tiltak dersom gjengroing eller andre forhold påvirker drikkevannskvaliteten negativt. Gjengroing/eutrofiering kan øke dersom ferdsel på vannet reduseres. Skjøtsel av tresatte kantsoner må være tillatt. Ikke strengere rammer enn vannressursloven setter. Jakt og fiske: Bør kunne fortsette som før med mindre naturfaglige undersøkelser avdekker ukjente forekomster/naturverdier. Det er et administrativt jaktforbud i innerste delen av Mosserosflasken. Grågåås og kanadagås har store bestander og bør jaktes på, anses som problemarter for landbruket. Næringsutvikling: Vernebestemmelsene bør ikke begrense eksisterende næringsliv som har Vansjø som basis for sin aktivitet. Bør være mulig med nyetableringer i tråd med fylkesplanens vedtatte strategi for Mosseregionen og Verneplan for vassdrag. Båtliv/ferdsel: Ferdsel med båt må kunne fortsette som før på det meste av områdene. Omfattende båtliv i Bjørnerødvannet, Holmefjorden og mye av Mosserosflasken. 2 eiendommer har inntekter fra turisme og båttutleie. Det er fartsbegrensning 5 knop på alt areal etter ferdselsreglementet for Vansjø. Deler av elvedeltaet ved Hobølelvas utløp er etter

kommunens mening det viktigste fugleområdet. Her kan det aksepters ferdselsforbud i hekketiden slik som i sjøfuglreservater, åpen korridor for båter til/fra Bjørnerød vannet.

Statsforvalterens kommentar: Det er foreslått bestemmelser som gir mulighet for vedlikehold og ettersyn av hydrotekniske tiltak og kantsoner knyttet til jordbruksarealene i tråd med standard mal for verneforskrifter. Vi minner også om at vannforskriften har strenge regler knyttet til blant annet kantsoner. Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med i § 7 der skånsomt beite kan tillates etter søknad. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser. Vi har ikke erfaringer som tilsier at drikkevannskvaliteten forringes ved opprettelse av naturreservater. Jakt er normalt tillatt i naturreservater. Jakt er knyttet til grunneierretten. I Mosserosflasken er det et administrativt forbud mot jakt bestemt av grunneiere, dette kan fortsette som tidligere. Statsforvalteren ønsker at et forslag om jaktforbud på annet enn hjortevilt (i praksis småviltjakt inkludert andefugler) sendes på høring og har innarbeidet dette i forslag til verneforskrift. Dette er formulert som et forbud mot jakt i verneforskriftens § 3 med unntak for jakt av hjortevilt, jakt og fangst av bever og fiske i § 4. Det foreslås restriksjoner på bruk av båt (båt, kano, kajakk og andre flytemidler). Dette er formulert som et forbud i verneforskriftens § 5 med unntak i § 6 for bruk av nevnte farkoster korteste vei gjennom verneområdet og til og fra godkjente brygger. Maksimal hastighet på 5 knop foreslås innført. Dette er en videreføring av eksisterende reglement som dermed videreføres. Vi registrerer at kommunen foreslår ferdselsforbud i hekketiden i Mosseros/elvedeltaet ved Hobølelvas utløp. Vi mener dette vil være inngripende for lokalbefolkningen som da ikke kan komme ut i Vansjø i en lengre periode.

Østfold Bondelag

Stiller seg positive til forslagene. Ønsker at beiting fortsatt skal være tillatt der det har vært beiting de siste årene. Grunneierrettigheter som fiske, jakt og høsting må fortsette etter et vern. Viktig med gode hensynssoner. Ønskelig at dyrka mark ikke legges inn i verneområder.

Statsforvalterens kommentar: Det er et administrativt jaktforbud i store deler av Mosserosområdet i dag. Vi ønsker å sende et forslag om jaktforbud for småvilt som f.eks andefugler på høring av hensyn til det rike fuglelivet i området. Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med som i § 7 der skånsomt beite kan tillates etter søknad. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser.

Innspill fra grunneierinteresser

Wenche Rognlien

Vært fortøyningsplass for fritidsbåt siden huset ble bygget i 1954. Ønsker å fortsatt kunne fortøye båt. Mener det kan bli verditap på eiendommen hvis det ikke er mulig å fortøye båt. Ikke imot et forbud mot utleie av båtplasser.

Statsforvalterens kommentar: Verneforskriften skiller ikke på privat eller kommersiell bruk av f.eks. brygger. Bruken av fortøyningsplasser og brygger som er lovlig etablert kan fortsette

som før. Vernegrensen er foreslått utenfor eksisterende inngrep langs vannkanten ved denne og flere andre eiendommer.

Vegard Rognlien

Heltidsbonde. Har registrert endringer i fauna og flora, bruker Vansjø også til rekreasjon/fritid. Privat vei til Storefjorden, stengt med bom på grunn av mye trafikk. Eventuelle verneområder må ikke sette begrensninger på driften av jordbruksarealer inntil verneområdene slik at matproduksjonen blir skadelidende. Redegjør for behov for å kunne opprettholde kanaler og drenering fra dyrka mark gjennom sivbelter/reservatforslaget til Vansjø. Redegjør for mange utløp fra dyrka mark. Verneområdet må ikke begrense drift av nærliggende skog. Kantsoner langs vannet blir satt igjen. Nedbrent hus på Tollenga i 2017 planlegges gjenoppført. Opprettholdelse av båtplasser/ fritidsbåter/ fortøyningsplasser er viktig, oftest 1-2 båter pr. fortøyningsplass. Jakt lånes ut til familiemedlemmer. Ikke imot vern dersom ovennevnte momenter tas hensyn til.

Statsforvalterens kommentar: Det er foreslått bestemmelser som gir mulighet for vedlikehold og ettersyn av hydrotekniske tiltak og kantsoner knyttet til jordbruksarealene i tråd med standard mal for verneforskrifter. Vi minner om at vannforskriften også har strenge regler knyttet til bl.a kantsoner. Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med som i § 7 der skånsom beite kan tillates etter søknad. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser. Bruken av fortøyningsplasser og brygger som er lovlig etablert kan fortsette som før. Tunet på Tollenga og ev. nytt hus er utenfor verneforslaget, likeså veien til Storefjorden.

Line Stenerud

Hytteieier. Positiv til oppstart av vernearbeidet. Observerer rikt dyreliv, mye har endret seg siden 1986 da de kjøpte hytte her. Ber om oppdaterte undersøkelser av rødlistede arter, naturtyper og fremmede arter slik at nytteverdien er tilstrekkelig vurdert. Eiendommen har stor betydning som hytte og friluftslivsverdi, oppholder oss mye utendørs, oftest på brygga. Ber om at vernegrensen settes utenfor eiendommen inkludert brygga og at det lages passasje til vannområdet utenfor verneområdet.

Statsforvalterens kommentar: Verneforslaget inneholder beskrivelser av verneverdiene, inkludert de undersøkelsene som er gjennomført som del av verneprosessen. I tillegg er det vist til andre kilder. Bruken av fortøyningsplasser og brygger som er lovlig etablert kan fortsette som før. Vernegrensen er foreslått utenfor eksisterende inngrep langs vannkanten ved eiendommen.

Stein Schmeck

Finner det merkelig at bare grunneiere, ikke brukere/beboere har blitt informert om saken. Har bolig, båtplass og ansvar for hytte i/utenfor forslagene Bjørnerødvannet og Mosserosflasken. 50 år som bruker og båtseier i Vansjø og Hobølelva. Bruk av båt er essensielt for adkomst til hytter på øyer eller veiløse plasser. Viktig for livskvaliteten, badeturer, overnattingsturer til øyene osv. Ferdelsrestriksjoner vil være ødeleggende for bruken, likeså ev. hindre for aktiv

bruk av hytter og fritidseiendommer. Lurer på hvorfor dette kommer opp nå. Har skjedd mange positive tiltak m rens tiltak, fangdammer, restriksjoner for landbruket og strenge byggeregler. Dyreliv og fuglelivet blomstrer som aldri før, ikke synlig påvirket av noen menneskelig aktivitet som burde kvalifisere til vern. Algeproblemer nesten opphørt, men har lagt merke til at elven tåler mindre vedvarende nedbør, oftere flomsituasjoner. Sedimentproblem og dannelse av sandbanker.

Statsforvalterens kommentar: Det er grunneiere og andre rettighetshavere som skal orienteres direkte om slike prosesser. Allmenheten orienteres ved annonse og omtale i media. Vi setter pris på at det kommer innspill også fra andre brukere. Bruken av fortøyningsplasser og brygger som er lovlig etablert kan fortsette som før. Vernegrensen er foreslått justert slik at brygger og innretninger langs vannkanten ved boliger og fritidsboliger er utenfor verneområdet. Det foreslås restriksjoner på bruk av båt (båt, kano, kajakk og andre flytemidler). Dette er formulert som et forbud i verneforskriftens § 5 med unntak i § 6 for bruk av nevnte farkoster korteste vei gjennom verneområdet og til og fra godkjente brygger. Maksimal hastighet på 5 knop foreslås innført.

3.2.2 Innspill til oppstartsmelding for Bjørnerødvannet

Det ble meldt oppstart av arbeidet med supplerende vern i Våler 9. februar 2022, for fire områder. Fristen for uttalelse var 30. april 2022. Oppstartsmeldingen ble sendt til grunneiere, kommunene og aktuelle lokale, regionale og sentrale høringsinstanser. Vernearbeidet ble også kunngjort i aviser og på Statsforvalterens hjemmeside.

Under gis et sammendrag av de innspillene til oppstartsmeldingen som er av generell karakter eller som konkret gjelder Bjørnerødvannet. Statsforvalterens respektive kommentarer følger også. Et sammendrag av innspillene finnes som eget vedlegg.

Elvia AS

De må kunne utføre nødvendig drift og vedlikehold, fornyelse av luftledninger og kabelanlegg. Helikopterflyvning er nødvendig del av driften. Tilkomst til kabelgrøfter må ikke hindres. De har lavspent kabelanlegg innenfor Bjørnerødvannet.

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer knyttet til energi- og kraftanlegg tas med i vernebestemmelsene og vil dekke behovet.

NVE

Ingen energi- og vassdragsinteresser i Bjørnerødvannet. De ber om at standardbestemmelser for nettanlegg inkluderes i forskriftene.

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer knyttet til energi- og kraftanlegg tas med i vernebestemmelsene og vil dekke behovet.

Viken fylkeskommune, vei-eier

Ingen merknader, peker på fylkesveier i nærheten som fortsatt må kunne driftes og vedlikeholdes

Statsforvalterens kommentar: Vi tar uttalelsen til orientering

Viken fylkeskommune

Ber om at intensjonene med vernet fremgår tydelig og at endringer underveis i prosessen framgår. Uheldig om vernet gir utfordringer som fører til at jorda ikke kan drives hensiktsmessig. Viktig å se helheten i en sone langs vannet, bør vurdere om et større område enn selve vannet skal vernes. Må framgå om kulturminner finnes i forslaget til verneområder og om de har behov for vedlikehold etc. eller kan komme i konflikt med vernet. Vansjø er viktig drikkevannskilde. Må vurdere om et vern kan få føringer for eventuelle tiltak i drikkevannskilden. Må framgå hvilke naturverdier som finnes, rødlistede arter og hvordan de skjermes samt fremmede arter og hvordan forhindre de i å spre seg. Få fram om det er viktige

friluftsjnteresser jf. kartlegging. Vedlikehold, skjøtsel og preparering av sti- og løypenett bør kunne foregå uten søknad. Må kunne utøve ordinært og lite ressurskrevende friluftsliv, positivt dersom motorisert ferdsel ikke er tillatt. Droner må omfattes av forbud på linje med modellfly og modellbåter. Samferdsel: viktig med tilstrekkelig avstand til veier f.eks FV 1056 v Bjørnerødvaunet, utenfor byggegrensene på 15 m fra midtlinje.

Statsforvalterens kommentar: Verneforslaget skal inneholde intensjonene med vernet og beskrive prosessen underveis. Det er naturtypene som avgrensar verneområdet, dyrka mark skal holdes utenfor og i verneforskriften tas det hensyn til behovene som følger av vanlig jordbruksdrift. Det redegjøres for kjente kulturminner. Vi har ikke fått innspill fra fylkeskommunen som kulturmyndighet om viktige registrerte kulturminner i området. Friluftsliv er omtalt som en brukerinteresse og omfattes av verneforskriften i tråd med gjeldene forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Droner omfattes av begrepet modellfly også i eksisterende verneforskrifter og er inkludert i forslaget til verneforskrift. Grensen langs veier skal settes slik at vanlig vedlikehold skal kunne fortsette.

Statens vegvesen

Ingen merknader

Statnett

Ingen merknader

Direktoratet for mineralforvaltning

Ingen merknader

Forsvarsbygg

Ber om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy inntas i forskriftstekstene for alle områder. For områdene i Våler har de behov for å fly under 1000 fot, ønsker ikke restriksjoner mot lavtflyging

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer i vernebestemmelsene om gjennomføring av militær operativ virksomhet tas med og vil dekke behovet. Av hensyn til fuglelivet er det ikke ønskelig med lavtflyging. Det foreslås derfor forbud mot motorisert ferdsel til lands og på isen, herunder landing og start med luftfartøy. Lavtflyging under 300 meter (ca. 1000 fot) er forbudt. Dette er i tråd med flere andre nærliggende naturreservater som Krokstadfjorden og Kurefjorden. Det er mulig å søke om tillatelse til øvingskjøring jf. forskriftens § 7 e.

Landbruksdirektoratet

Forventer grundige områdebeskrivelser, må komme tydelig frem hvordan områdene nyttes i landbukssammenheng, eksempler på slike er skogsbilvei som er nødvendig for skogbruk på bakenforliggende arealer, traktorvei i forbindelse med jordbruk, beite. Ønsker bestemmelser knyttet til merking, rydding og vedlikehold av veier/ferdselsårer, at det åpnes for tekniske tiltak som bidrar til landbruksmessig bruk av området. Viktig med faglig begrunnelse dersom dette ikke er ønskelig. Det bør åpnes for beitebruk og begrunnes dersom dette ikke imøtekommes.

Må inkludere bestemmelser for utsetting av saltsteiner, vedlikehold/oppføring av gjerder og sanketrær.

Statsforvalterens kommentar: Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med i § 7 der skånsom beite kan tillates etter søknad. Vi er i utgangspunktet positive til skånsom beiting. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser.

Språkrådet

Ingen merknader

Riksantikvaren

Viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen.

Statsforvalterens kommentar: Vi tar uttalelsen til orientering

Våler kommune

Jordbruk og drenering: må være mulig å nygrøfte og vedlikeholde eksisterende grøfter på dyrka mark rundt verneområdene. Takerørskog i de fleste overgangssonene, vanlig å kjøre beitepusser på en liten sone utenfor det som jordarbeides. Unngå å trekke vernegrensen helt inntil dyrka mark. Kommunen skeptisk til alt som reduserer muligheten til å ha full utnyttelse av jordbruksarealene. Beite: Opprinnelige var forslagsområdene langt mer åpne og glisne enn i dag som følge av beite m belter av takerør, sjøsivaks og andre sumpplanter. Tilråd ingen begrensning av grunneiers beiterett. Vannkvalitet: Vansjø er drikkevannskilde for 65-70 000 mennesker. Bør være mulig å gjennomføre tiltak dersom gjengroing eller andre forhold påvirker drikkevannskvaliteten negativt. Gjengroing/eutrofiering kan øke dersom ferdsel på vannet reduseres. Skjøtsel av tresatte kantsoner må være tillatt. Ikke strengere rammer enn vannressursloven setter. Jakt og fiske: Bør kunne fortsette som før med mindre naturfaglige undersøkelser avdekker ukjente forekomster/naturverdier. Administrativt jaktforbud i innerste delen av Mosserosflasken. Grågås og kanadagås har store bestander og bør jaktes på, anses som problemarter for landbruket. Næringsutvikling: Vernebestemmelsene bør ikke begrense eksisterende næringsliv som har Vansjø som basis for sin aktivitet. Bør være mulig med nyetableringer i tråd med fylkesplanens vedtatte strategi for Mosseregionen og Verneplan for vassdrag. Båtliv/ferdsel: Ferdsel med båt må kunne fortsette som før på det meste av områdene. Omfattende båtliv i Bjørnerødvannet, Holmefjorden og mye av Mosserosflasken. 2 eiendommer har inntekter fra turisme og båtutleie. Det er fartsbegrensning 5 knop på alt areal etter ferdselsreglementet for Vansjø. Deler av elvedeltaet ved Hobølelvas utløp er etter kommunens mening det viktigste fugleområdet. Her kan det aksepteres ferdselsforbud i hekketiden slik som i sjøfuglreservater, åpen korridor for båter til/fra Bjørnerødvannet.

Statsforvalterens kommentar: Det er foreslått bestemmelser som gir mulighet for vedlikehold og ettersyn av hydrotekniske tiltak og kantsoner knyttet til jordbruksarealene i tråd med standard mal for verneforskrifter. Vi minner også om at vannforskriften har strenge regler knyttet til bl.a kantsoner. Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med i § 7 der skånsom beite kan

tillates etter søknad. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser. Vi har ikke erfaringer som tilsier at drikkevannskvaliteten forringes ved opprettelse av naturreservater.

Jakt er normalt tillatt i naturreservater og foreslås for Bjørnerødvannet. Det foreslås restriksjoner på bruk av båt (båt, kano, kajakk og andre flytemidler). Dette er formulert som et forbud i verneforskriftens § 5 med unntak i § 6 for bruk av nevnte farkoster korteste vei gjennom verneområdet og til og fra godkjente brygger. Maksimal hastighet på 5 knop foreslås innført. Dette er en videreføring av eksisterende reglement som dermed videreføres. Vi registrerer at kommunen foreslår ferdselsforbud i hekketiden i Mosseros/elvedeltaet ved Hobølelvas utløp. Vi mener dette vil være inngripende for lokalbefolkningen som da ikke kan komme ut i Vansjø i en lengre periode.

Østfold Bondelag

Stiller seg positive til forslagene. Ønsker at beiting fortsatt skal være tillatt der det har vært beiting de siste årene. Grunneierrettigheter som fiske, jakt og høsting må fortsette etter et vern. Viktig med gode hensynssoner. Ønskelig at dyrka mark ikke legges inn i verneområder.

Statsforvalterens kommentar: Standardformuleringer i vernebestemmelsene om grunneierrettigheter som jakt, fiske og høsting tas med og vil dekke behovet i Bjørnerødvannet. Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med som i § 7 der skånsom beite kan tillates etter søknad. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser.

Innspill fra grunneierinteresser

Arne Gudøy

Grunneier. Legger ved kart med påtegning av flytebrygge for allmenn utsetting av kano/kajakk, vinterparkering for skøyter, isfiske. 10 båt plasser der 6 er rettigheter til andre eiendommer. Dreneringer fra jorder og regnvann fra bygg. Har eiendom i Vansjø som krever tilgang med båt. Har ikke vanningsanlegg, fremtidig matproduksjon kan kreve dette samt bedre grøfting. Parkeringen er en av få nede ved vannet som er åpne for allmennheten ved Vansjø/Hobølelva. Benyttes mye sommer og vinter.

Statsforvalterens kommentar: Vi takker for kart med påtegning av brygger etc. I høringsforslaget er grensen justert slik at større bryggeanlegg ikke omfattes av verneforslaget. Det er foreslått bestemmelser som gir mulighet for vedlikehold og ettersyn av hydrotekniske tiltak og kantsoner knyttet til jordbruksarealene i tråd med standard mal for verneforskrifter. Vi minner om at vannforskriften også har strenge regler knyttet til blant annet kantsoner.

Arne Gudøy/grunneiere ved Bjørnerødvannet

Mener grunneierne har ivaretatt området til det beste for dyre- og planteliv. Frivillig jaktforbud i og ved innsjøen, ingen planer om ytterligere inngrep. Viktig at dagens bruk kan fortsette.

Dagens grøfter, vanningsanlegg etc til dyrka mark må kunne vedlikeholdes og skjøttes. Et vern må ikke hindre flomdempende tiltak i forhold til dyrket mark eller legge restriksjoner på uttak av jordbruksvann i tørkeperioder. Områdene mellom dyrket mark og vannkant ble tidligere beitet, viktige at bestemmelser ikke hindrer dette i fremtiden. Båthavnene har ligget der i lang tid, tidligere var båt viktigste framkomstmiddel for beboerne. Fritidsbruk: Bjørnerødvannet brukes til mange fritidsaktiviteter året rundt. Bading, fiske, padling og motorbåtaktiviteter er viktigst. Båt, kano og kajakk bruker vannet mest som transportstrekning til Hobølelva og ut i Vansjø. Viktig at det ikke blir restriksjoner på denne bruken. Bjørnerødvannet er en av få plasser der det er mulig å parkere bil mens man er på tur. Forutsetter at dagens båtplasser og brygger kan opprettholdes og vedlikeholdes. Jakt og fiske: Har innført jaktforbud men vil kreve erstatning dersom dette blir del av bestemmelsene. Tilsvarende for fiske som kan være inntektskilde i fremtiden.

Statsforvalterens kommentar: Bruken av parkeringsplasser, fortøyningsplasser og brygger som er lovlig etablert før et vernevedtak, kan fortsette som før. I høringsforslaget er grensen justert slik at de fleste større bryggeanlegg ikke omfattes av verneforslaget. Vanlig enkelt friluftsliv er ivaretatt i verneforskriften. Det foreslås restriksjoner på bruk av båt (båt, kano, kajakk og andre flytemidler). Dette er formulert som et forbud i verneforskriftens § 5 med unntak i § 6 for bruk av nevnte farkoster korteste vei gjennom verneområdet og til og fra godkjente brygger. Maksimal hastighet på 5 knop foreslås innført. Dette er en videreføring av eksisterende reglement. Det er foreslått bestemmelser som gir mulighet for vedlikehold og ettersyn av hydrotekniske tiltak og kantsoner knyttet til jordbruksarealene i tråd med standard mal for verneforskrifter. Nye tiltak krever søknad for eksempel helt nye grøfter. Vi minner om at vannforskriften også har strenge regler knyttet til blant annet kantsoner og dreneringstiltak. Beiting er normalt tillatt i verneområder i standard vernebestemmelser. Statsforvalteren foreslår at dette tas med som i § 7 der skånsom beite kan tillates etter søknad. Dette er tatt inn i forslag til bestemmelser. Jakt er normalt tillatt i naturreservater. I Bjørnerødvannet foreslås standard bestemmelser.

Stein Schmeck

Finner det merkelig at bare grunneiere, ikke brukere/beboere har blitt informert om saken. Har bolig, båtplass og ansvar for hytte i/utenfor forslagene Bjørnerødvannet og Mosserosflasken. 50 år som bruker og båteier i Vansjø og Hobølelva. Bruk av båt er essensielt for adkomst til hytter på øyer eller veiløse plasser. Viktig for livskvaliteten, badeturer, overnattingsturer til øyene osv. Ferdselsrestriksjoner vil være ødeleggende for bruken, likeså ev. hindre for aktiv bruk av hytter og fritidseiendommer. Lurer på hvorfor dette kommer opp nå. Har skjedd mange positive tiltak m rens tiltak, fangdammer, restriksjoner for landbruket og strenge byggeregler. Dyreliv og fuglelivet blomstrer som aldri før, ikke synlig påvirket av noen menneskelig aktivitet som burde kvalifisere til vern. Algeproblemer nesten opphørt, men har lagt merke til at elven tåler mindre vedvarende nedbør, oftere flomsituasjoner. Sedimentproblem og dannelse av sandbanker.

Statsforvalterens kommentar: Det er grunneiere og andre rettighetshavere som skal orienteres direkte om slike prosesser. Allmennheten orienteres ved annonse og omtale i media. Vi setter pris på at det kommer innspill også fra andre brukere. Det foreslås restriksjoner på bruk av båt (båt, kano, kajakk og andre flytemidler). Dette er formulert som et forbud i verneforskriftens § 5 med unntak i § 6 for bruk av nevnte farkoster korteste vei gjennom verneområdet og til og fra godkjente brygger. Maksimal hastighet på 5 knop foreslås innført. Dette er en videreføring av eksisterende reglement. Verneforskriften skiller ikke på privat eller kommersiell bruk av f.eks brygger. Ferdselsrestriksjoner innføres for å gi bedre forhold for fuglelivet. Det tas hensyn til muligheten for adkomst til bebodde hus og hytter.

Bjørnerødvannet renseanlegg

Innspillet er fra samtlige grunneiere rundt Bjørnerødvannet som har kartlagt nåværende og tidligere bruk av Bjørnerødvannet. Et av de mest brukte utgangspunktene for ferdsel ut i Vansjø, tilrettelagt for at andre enn grunneiere skal få adgang. Må ta hensyn til eksisterende tiltak og bruk. Nåværende bruk må kunne opprettholdes blant annet vedlikeholde brygger, nødvendig mudring, vedlikeholde grøfter og dreneringsutløp. Må ta hensyn til nåværende og fremtidige behov for jordbruksvanning med hensyn til klimaendringer med mer nedbør og lengre tørkeperioder. Vansjø er et viktig rekreasjonsområde, Bjørnerødvannet har vært historisk viktig som utgangspunkt for ferdsel via Hobøelva til Vansjø. Større behov de siste årene for å legge tilrette for allmennhetens tilgang til Bjørnerødvannet / Vansjø, spesielt kano og kajakkpadlere. Et privat tiltak har lagt tilrette for kano- og kajakkutsetting og noe parkering. Bjørnerødvannet renseanlegg med naturbasert etterpollering, lokalt slamdeponi i sivbed og via et våtmarksfilter til Bjørnerødvannet som resipient. Renseanlegget er dimensjonert for 240 PE. De vedlegger et kart som viser renseanlegg, båt plasser, diverse avløp, jordbruksvanningsmuligheter.

Statsforvalterens kommentar: Vi takker for kart som viser renseanlegg, båt plasser m.m. Bruken av parkeringsplasser, fortøyningsplasser, brygger m.m. som er lovlig etablert før et vernevedtak kan fortsette som før. I høringsforslaget er grensen justert slik at de fleste større bryggeanlegg ikke omfattes av verneforslaget. Mudring vil kreve egen tillatelse etter verneforskriften og etter forurensningsloven og vil kreve særskilt begrunnelse. Vanlig enkelt friluftsliv er ivaretatt i verneforskriften. Det foreslås restriksjoner på bruk av båt (båt, kano, kajakk og andre flytemidler). Dette er formulert som et forbud i verneforskriftens § 5 med unntak i § 6 for bruk av nevnte farkoster korteste vei gjennom verneområdet og til og fra godkjente brygger. Maksimal hastighet på 5 knop foreslås innført. Dette er en videreføring av eksisterende reglement. Det er foreslått bestemmelser som gir mulighet for vedlikehold og ettersyn av hydrotekniske tiltak og kantsoner knyttet til jordbruksarealene i tråd med standard mal for verneforskrifter. Nye tiltak krever søknad f.eks helt nye grøfter. Vi minner om at vannforskriften også har strenge regler knyttet til blant annet kantsoner og dreneringstiltak. Beite er normalt tillatt i verneområder og kan være ønskelig for å opprettholde enkelte naturkvaliteter. Statsforvalteren foreslår at dette tas med som i § 7 der skånsom beite kan tillates etter søknad.

4. Endringer etter oppstart av verneplan

Navneendringer

Det har ikke kommet forslag om navneendringer. Forslagene om Bjørnerødvannet naturreservat og Mosserosflasken naturreservat opprettholdes.

Grenseendringer

I Mosserosflasken er det foretatt mindre justeringer, hovedsakelig slik at områder med inngrep som brygger og båtutsettingsplasser i tilknytning til boliger/fritidsboliger er tatt ut langs disse eiendommene. Grensen følger derfor vannkanten langs disse eiendommene da landarealene er påvirket av bruk og tilrettelegging som hager. Området er økt fra 641 daa til 732 daa, dette omfatter mindre arealer som er tatt ut av verneforslaget og hovedsakelig skogarealer (tilbudt av grunneier) som foreslås inkludert i verneforslaget. Det er også økt areal i vann som følge av tilbud om skogarealer.

I *Bjørnerødvannet* er det gjort justeringer av grensen siden varsel om oppstart. Flere bryggeanlegg er tatt ut i nordøst. Kartlegginger viste at det er lite arealer med viktige naturtyper i nordenden av vannet og kun en smal sone mellom vannflaten og dyrka mark. I tillegg er det også inngrep som større bryggeanlegg i dette området. Grensen er derfor justert slik at arealer er tatt ut av verneforslaget. Området er redusert fra 417 daa til 325,2 daa etter at hovedsakelig vannarealer i nordøst er tatt ut. Vannarealene utgjør 228,6 da.

Noen arealer er også tatt ut da de er kartlagt som skogtyper som grunneier ikke har tilbudt gjennom frivillig vern-ordningen

5. Konsekvenser av et vern

Ved opprettelse av verneområder beholder grunneier eiendomsretten, men det legges restriksjoner på hvilke aktiviteter og tiltak som kan gjennomføres i verneområdet. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. I naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene. Verneforskriftene innebærer et generelt forbud mot hogst, bygge- og anleggsvirksomhet og motorferdsel. Det er variasjoner i restriksjonsnivået i verneforskriftene for områdene. Dette avhenger av områdets vernekvaliteter, brukerinteresser, eksisterende tilrettelegging, anlegg og innretninger. Det vises ellers til verneforslaget for det enkelte området.

Ved vernevedtaket eller like etterpå fastsetter Miljødirektoratet hvem som skal ha forvaltningsmyndighet i verneområdene. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet for de fleste verneområder, men myndigheten er i noen tilfeller delegert til kommunen. Kommuner som ønsker delegert forvaltningsmyndighet, kan gi tilbakemelding om dette gjennom høringen.

For kommunenes tilbud om forvaltningsmyndighet gjelder følgende forutsetninger:

- Kommunene gis tilbud om å få forvaltningsmyndighet for alle verneområdene som i sin helhet ligger innfor kommunens grenser.
- Kommuner som ikke tidligere har hatt forvaltningsmyndighet må takke ja til alle aktuelle verneområder i kommunen dersom kommunen ønsker å overta forvaltningsmyndigheten.
- Kommunen må ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse.

I hovedsak er det den naturlige dynamikken som skal bestemme utviklingen i reservatene, og Statsforvalteren vurderer derfor at behovet for skjøtsel i hovedtrekk vil være begrenset. I de aktuelle områdene i Våler kan det være aktuelt med skjøtsel eller skånsom beiting i den sjønære vegetasjonen for å hindre gjengroing og etablere strandengnaturtyper med lavere vegetasjon enn takrørvegetasjonen som dominerer mange strekninger. Behov for forvaltningsplan og skjøtsel vil for øvrig bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern, og ved behov vil det bli søkt om midler fra Miljødirektoratet på vanlig måte.

6. Høring

I det følgende er hvert av verneforslagene kort beskrevet med informasjon om området generelt, verneverdier og andre interesser. Det er også vedlagt konkrete forslag til verneforskrifter og kart med forslag til vernegrenser.

Foreliggende forslag til verneområder og vernebestemmelser er utarbeidet på bakgrunn av de naturfaglige registreringene, kartlegging av hydrotekniske anlegg fra nærliggende jorder, dialog med grunneiere og innspill ved melding om oppstart.

Alle som måtte ønske det, kan komme med en uttalelse til verneforslagene. Statsforvalteren ber spesielt om synspunkter på:

- Områdenavn
- Eventuelle konflikter med andre interesser. Vi ber om at eventuelle konflikter beskrives mest mulig konkret, for eksempel hvilken del av området det særlig er knyttet konflikt til, og hvilke justeringer av bestemmelser i forskriften som vil være nødvendig for å løse eller redusere konflikten.
- Forskriftene og eventuelle merknader til spesielle forhold i det aktuelle området. Også her ber vi om mest mulig konkrete opplysninger og forslag til mulige løsninger.
- Avgrensing av områdene
- Eventuelle behov for skjøtsel og tiltak, samt innspill til forvaltningen av områdene.
- Eventuelle feil i høringsutkastet.
- Forslag til jaktforbud i Mosserosflasken
- Farts- og ferdselsbegrensinger i Bjørnerødvannet og Mosserosflasken
- Om det er aktuelt for Våler kommune å overta forvaltningsansvaret for verneområder i kommunen

Med bakgrunn i innkomne merknader og opplysninger, samt drøftinger med grunneierne, vurderer Statsforvalteren behovet for å justere verneforslagene. Det tas deretter sikte på å oversende Statsforvalterens endelige verneforslag til Miljødirektoratet i 2026.

Frist for å avgi uttalelse er 01.08.2026 Uttalelser sendes skriftlig på e-post til sfospost@statsforvalteren.no eller i brev til Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Postboks 325, 1502 Moss. Husk å merke uttalelsen med navnet på verneområdet det gjelder.

7. Verneforslag

7.1 Mosserosflasken naturreservat, Våler kommune

Kommune: Våler

Fylke: Østfold

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 732 daa

Berørte eiendommer: Våler kommune: 13 eiendommer (37/1, 37/15, 37/16, 37/17, 37/3, 37/5, 55/2, 55/4, 55/5, 55/6, 55/7, 55/8, 55/9, 0/1 (umatrikulert grunn/vannflate)

Verneforslaget ligger sør for Kirkebygda (Våler sentrum) der utløpet av Hobølelva går over i Vansjø. Det består av grunne områder i Vansjø, med rike takrørskoger og flommarker.

Området er omkranset av dyrka mark og skog. Det er noen få inngrep med fritidseiendommer med brygger som går ned til vannet. Det er også noen el-kabler og mindre luftstrek i området. Vansjø er regulert, reguleringshøyden er 3 meter.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med vernet er å bevare et sammensatt område med ulike truede naturtyper, som er representativt for naturlig næringsrike innsjøer i lavlandet. Videre er formålet å ivareta et viktig funksjonsområde for fugl. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det er særlig naturtypene kalkrik helofyttsump, svartorstrandskog og rike vierstrandskoger som er verdifulle. Mosseros kan beskrives som en rik kulturlandskapssjø med et gruntvannsområde av stor betydning for flere rødlistearter. Det er flere velutviklede vann- og sumpsamfunn med mange typer eutrofe vannplanter. Det er et rikt fugleliv i området, spesielt mye andefugler i trekktiden.

Tidligere har det vært beitet på arealer langs Vansjø. Det kan være aktuelt å gjenoppta beitebruken for å etablere beitepåvirket vegetasjon som strandenger.

Mosserosflasken består av Hobølelvas utløp i Vansjø, med tilgrensende bukter. I likhet med Bjørnerødvannet, består den av en naturlig næringsrik ferskvannsføremst med relativt intakte kantsoner. Mosserosflasken er tidligere kartlagt som rik kulturlandskapssjø med verdi A (svært viktig), mye på grunn av områdets betydning for våtmarksfugl. Ved naturtypekartlegging i 2022 ble det påvist fire store lokaliteter med kalkrik helofyttsump, fire lokaliteter med svartorstrandskoger, og to rike vierstrandskoger. Det ble også påvist en semi-naturlig våteng i bukta sørøst for Stareng. Disse naturtypene er typiske for naturlige kantsoner i overgangen fra næringsrik innsjø til fastmark, og har forsvunnet fra mye av sitt naturlige utbredelsesområde på grunn av vassdragsendringer, nedbygging og intensivering av jordbruket. De naturlige kantsonene er svært produktive, og er leveområde for en rekke spesialiserte arter, i tillegg til at de fungerer som ferdselskorridor for vilt, og inngår som hekke- og jaktområde for fugl.

I hele området definert som Mosserosflasken er sumpområdene i stor grad gjengrodd av takrør, hvilket medfører begrenset potensial for artsrike plante- og insektsamfunn, men kan være positivt for andre artsgrupper f.eks. som hekkeområde for spurvefugler. Det er få funn av rødlistede arter i Mosserosflasken. I motsetning til Bjørnerødvannet er det ikke gjort funn av truede vann- og sumpplanter. I forbindelse med entomologiske undersøkelser av utvalgte ferskvannslokaliteter rundt Vansjø, ble potensialet for krevende og rødlistede arter vurdert som relativt lavt på grunn av mangelen på gruntvannsområder og fuktenger. Det ble påvist to rødlistede snutebille-arter i området rundt Tålenga, knyttet til kantsoner mot dyrka mark. Undersøkelsene var imidlertid overfladiske, og man antar at potensialet kan være større rundt Mosserosenga i nordøst.

Mosserosflasken antas å være viktig for vannfugl, særlig i vårtrekket da det oppstår tidlige isfrie områder med stor næringstilgang i utløpet av Hobøelva. Den inngår også i funksjonsområdet til en rekke rødlistede fuglearter som bruker området til næringssøk og jaktområder. Det finnes flere eldre funn av arter som vannrikse og sivhøne, uten at det er kjent om artene hekker i området.

Statsforvalteren har fått tilbud om skogarealer nordøst i verneforslaget, Gleholmen i sør og noe kantsoneskog som et frivillig vern. Det tilbudte arealet i nordøst var av en større karakter og ble kartlagt sommeren 2024. Skogområdene innover på land består av fattig furuskog der de eldste trærne er ca. 130 år. Noen grove ospetrær er observert. Langs vannkanten er det rikere vegetasjon og enkelte steder er den rødlista naturtypen svartorsumpskog (VU) kartlagt. Et interessant artsfunn i den nordøstre delen var den sjeldne arten dråperovskinn (NT) på en grov ospelåg på odden nordøst av bukta.

Avgrensingen av skogarealene i verneforslaget er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentant, og gjenspeiler det arealet grunneierne er interessert i å tilby og som samtidig bidrar med skogarealer med høy verneverdi. Skogarealene fungerer også som en naturlig gradient/buffer for det biologiske mangfoldet knyttet til våtmarksarealene.

Måloppnåelse for supplerende vern

Naturtype som er foreslått vernet - representativitet	Areal av naturtyper	Trua naturtype, angi rødliste status	Restaureringsbehov (ja/nei og hvilke behov)
Kalkrik helofyttsump	Avhenger av avgrensning	VU	Kan være aktuelt m gjeninnføring av beite
Rik svartorstrandskog		VU	Nei
Flomskogsmark		VU	Nei
Rik vierstrandskog		VU	Nei
Semi-naturlig våteng		DD	Ja, skjøtsel i tråd med tidl. hevd.

Rødlistede arter

Artsgruppe	Art	Rødlistestatus	
biller	Hypera rumicis	VU	
biller	Thamiocolus viduatus	NT	

Sopp	Dråperovskinn	NT	
Karplanter	Ask	EN	

I tillegg kommer flere rødlistede fuglearter som er knyttet til vannet, og kantsonene rundt.

Avgrensing

Verneforslaget grenser mot dyrket mark på lange strekninger (se vedlagte forslag til vernekart). Her er vernegrensa foreslått lagt i kanten på dyrka mark. Andre strekninger grenser mot skog, her er det vegetasjonen mot vannkanten og kantvegetasjon langs sjøen som er inkludert i verneforslaget. Det er flere voller mellom dyrka mark og Vansjø, for å hindre oversvømming av vann på bakenforliggende og lavtliggende dyrka mark. Her er vernegrensen foreslått i forkant av vollen slik at denne ikke er del av verneområdet. Avgrensingen av skogarealer er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentant, og gjenspeiler det arealet grunneierne er interessert i å tilby og som samtidig er aktuelt for ordningen med frivillig vern av skog.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor det foreslåtte området. Det har heller ikke kommet innspill til kulturhistoriske verdier fra kulturminnemyndighetene ved oppstart av verneprosessen. I randsonen er det enkelte bygninger som er registrert i SEFRAK-registeret på gårdstunene.

Inngrepsstatus og andre interesser

Hele verneforslaget ligger under marin grense. Løsmassene er hav- og fjordavsetninger i deler av området og bart fjell og fjell med tynt eller usammenhengende løsmasser ellers. Kalkinnholdet i berggrunnen er svært kalkfattig.

Området grenser mot dyrka mark langs store deler av grensen. Det er lavtliggende jordbruksarealer på innsiden, i nord er de lavere enn vannstanden i Vansjø. Jordbruksarealene er drenert med nedgravde drenerør og åpne grøfter inn i det foreslåtte verneområdet med utløp til Mosserosflasken og Vansjø. I den nordre delen er det voll/demning mot Mosserosflasken og Vansjø for å hindre inntrenging av vann på jordbruksarealene, med pumpestasjoner for å pumpe ut vannet.

Tekniske inngrep

Verneforslaget ligger tett på jordbruksareal i drift. Her er det et omfattende dreneringsystem bestående av åpne grøfter og drenerør med utløp til Vansjø gjennom det foreslåtte verneområdet og et jordvoll/demningsanlegg med pumpestasjoner for å pumpe ut vann fra lavtliggende bakenforliggende arealer. Vollene ligger i grenseområdet for verneforslaget slik at vernegrensen foreslås i forkant av vollen, mot Vansjø. Selve vollen er derfor utenfor verneforslaget.

Norsk Landbruksrådgivning har gjennomført en kartlegging av hydrotekniske tiltak i de foreslåtte områdene. I tilknytning til Mosseros-området er det registrert 23 punkter knyttet til vullanleggene med pumpeanlegg, åpne grøfter og drencsystemer. Drencrør og åpne grøfter har behov for regelmessig vedlikehold og rensking for at det skal fungere. Det er viktig for grunneierne at de kan skjøtte jordekantene slik at jorda kan drives rasjonelt.

Det er registrert 5 mindre brygger i tilknytning til fritidsbebyggelse. Disse er trukket utenfor verneforslaget.

Det er ingen veier innenfor dette verneforslaget. Området grenser mot gårdsveier eller private veier et par steder.

Elektrisk anlegg med spenning til og med 1000 V inngår i distribusjonsnettet for elektrisk energi og er bygget i medhold av områdekonsesjonen til Elvia, dette inkluderer lavspent luftledning med master i Mosserosflasken Elvia har også et lavspent kabelanlegg som ligger i vannet i begge områdene.

Planstatus

I kommuneplanen for 2022-2033 er området satt av til «Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift. LNRf areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag». Området er også vist som hensynsone Landskap og naturmiljø.

Forslag til verneforskrift for Mosserosflasken naturreservat

Det er utarbeidet et forslag til verneforskrift (se vedlegg). Denne har tatt utgangspunkt i gjeldene mal fra Miljødirektoratet. Nedenfor er kun endringer i forhold til malen kommentert.

§ 3 Vernebestemmelser

Forbudet mot bruk av modellfly, droner og modellbåter er tatt inn for å hindre forstyrrelse av fuglelivet.

Det foreslås et forbud mot bålbrekking med unntak av åpen ild med medbrakt ved og bruk av grill, i samsvar med gjeldene lovverk.

Det foreslås et forbud mot jakt men åpner i § 4 for hjorteviltjakt, jakt og fangst av bever og fiske, i samsvar med gjeldene regelverk. Det er et administrativt fredet område i Mosserosflasken allerede. Et jaktforbud viderefører dette. Området er viktig for fuglelivet som raste- og fødesøksområde.

§ 4 Generelle unntak fra bestemmelsene

Jakt av hjortevilt, fangst og fiske i samsvar med annet lovverk tillates, dvs at småviltjakt inkl. jakt på f.eks andefugler blir forbudt. Dette begrunnes med at områdene er viktige for fuglelivet

og jakt forstyrrer fuglene på raste- og fødesøksområder. Det er allerede et administrativt forbud mot jakt i store deler av området.

Drensrør inkluderes opplistingen i f.

Foreslår at muligheten for skånsom beiting overføres til § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

§ 5 Regulering av ferdsel

Det er ønskelig å redusere ferdselen på vannet for å redusere forstyrrelser for fuglelivet. Generelt er det heller ikke ønskelig med motorisert ferdsel i naturreservater. Det foreslås derfor et generelt forbud mot motorisert ferdsel, inkludert start og landing med luftfartøy og lavtflyvning under 300 m.

Den viktigste bruken er ymse fritidsformål der hensikten er å komme ut i Vansjø fra utløpet av Hobølelva og fra bryggene som ligger i området (utenfor verneforslaget). Det åpnes derfor opp for begrenset ferdsel i § 6.

Det er ikke stier eller veier i området, det er derfor tatt inn forslag om forbud mot sykling, ridning og bruk av hest.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Punktet med landing og start med Forsvarets luftfartøy er tatt ut. Området har knapt nok landarealer der det er mulig å lande. Av hensyn til fuglelivet er det ikke ønskelig å tillate start og landing med luftfartøy, eller lavtflyging.

Det foreslås et generelt unntak for ferdsel med båt m.m. korteste vei gjennom verneområdet, fra godkjente brygger. Bestemmelsen inkluderer fartsbegrensning på 5 knop. Bading og svømming er ikke omfattet av forbudet i § 5.

Da det er svært små landarealer er det liten sannsynlighet for at det er behov for uttransport av felt elg eller hjort som et unntak. Det foreslås heller at dette tas inn i § 7.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Det er få eller ingen kjente etablerte stier i området, derfor ingen bestemmelse som åpner for merking og rydding av nye stier. Den tydeligste stien er til privat fritidsbolig sørvest på Bjønnøya der stien går i kanten av reservatet, fritidsboligen er utenfor. Området består av små og smale landarealer som også er fuktige, etablering av stier vil kunne medføre store slitasjeskader og inngrep som behov for tilrettelegging/klopplegging.

Det foreslås at det etter søknad kan gis tillatelse til felling eller ringbarking av trær og fjerning av greiner som er til ulempe for jordbruket. Det er jordbruksarealer i drift flere steder langes den foreslåtte vernegrensen. Det er en kjent problemstilling med vegetasjon som

skygger eller greiner som henger ut mot dyrka mark og f.eks hindrer eller skader maskiner. Vi mener det er hensiktsmessig at det åpnes for å gi tillatelse etter søknad, også flerårige søknader.

Da det er lite landarealer å øvelseskjøre på foreslås det å ta ut bestemmelsen om øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.

Skånsom beiting er mulig etter dispensasjonssøknad, beiting kan skade naturverdiene i naturtyper som i dette verneområdet hovedsakelig er fuktige og der tråkkskader kan oppstå dersom beitetrykket er for stort. Dispensasjonsbehandling gir mulighet for å vurdere dette i hvert enkelt tilfelle. Det kan være ønskelig med beite også, bestemmelsen vil ikke hindre dette.

7.2 Bjørnerødvannet naturreservat, Våler kommune

Kommune: Våler

Fylke: Østfold

Vernekategori: Naturreservat

Areal: 325,2 daa hvorav 228,6 er vannflate

Berørte eiendommer: Våler kommune: 14 eiendommer (52/1, 53/1, 53/2, 53/5, 53/6, 54/3, 54/4, 54/5, 55/1, 55/2, 55/5, 55/6, 55/7, 0/1 (umatrikulert grunn/vannflate)).

Verneforslaget ligger sør for Kirkebygda (Våler sentrum). Innsjøen er en del av Hobølvassdraget, Hobølelva renner videre til Mosserosflasken som er en del av Vansjø. Forslaget består av rike takrørskoger og flommarker, noe beitemark. Området grenser hovedsakelig mot dyrka mark og mot vei. I Bjørnerødvannet er det noen brygger og båttrafikk (fritidsbåter) ned elva til Vansjø. Det er en el-kabel i kanten av området men ingen luftstrek.

Verneformål og verneinteresser

Formålet med vernet er å bevare et sammensatt område med ulike truede naturtyper, som er representativt for naturlig næringsrike innsjøer i lavlandet. Videre er formålet å ivareta et viktig funksjonsområde for fugl. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Bjørnerødvannet er en naturlig næringsrik innsjø i lavlandet, der store deler av vannet fortsatt har godt bevarte kantsoner med mosaikk av typiske naturtyper som kalkrik helofyttsump, åpen flomfastmark, flomskogsmark og rik vierstrandskog. På sørøstsiden av vannet finnes også rester av en gammel hagemark med svært store eiker. Eikene er registrert som den utvalgte naturtypen hule eiker. Dette området er trukket ut av verneforslaget. Den sterkt truede arten nikkebrønsle (EN), og de nært truede artene kalmusrot (NT) og froskebitt (NT) er registrert rundt Bjørnerødvannet. De er alle knyttet til næringsrike innsjøer og dammer. I tillegg er den sterkt truede arten muserumpe (EN) funnet i kantene i sørenden av vannet.

Muserumpe er knyttet til naturlig åpen mark og kulturmark. Mandelpil (NT) vokser også flere steder i kantsonene rundt vannet, og er typisk for naturtypen rik vierstrandskog.

Bjørnerødvannet ble overfladisk kartlagt for insekter og andre evertebrater i forbindelse med mulig verneprosess (Biofokus 2022). Undersøkelsen avdekket ingen rødlistede arter, men konkluderte med at naturforholdene ved vannet tilsier et stort potensial for sjeldne arter, og at mer omfattende insektsundersøkelser ved Bjørnerødvannet trolig ville ha påvist et betydelig antall rødlistearter. Rapporten trekker frem de åpne kantarealene med kortvokst vegetasjon som viktige for en lang rekke insektarter. Forfatterne påpeker også gjengroingen av takrør som negativt for områdets entomologiske verdi.

Bjørnerødvannet har også et rikt fugleliv, og fungerer som en viktig rasteplass for trekkende fugl. Bjørnerødvannet har tidlig isløsning ved utløpet av Hobølelva, og er derfor særlig viktig på vårtrekket for vannfugl som sangsvane, grågås, stokkand, krikkand, toppand, laksand og kvinand. Vannet ble i 1993 kartlagt som rik kulturlandskapssjø med verdi svært viktig (A). verdien ble begrunnet med at en stor del av den norske vinterbestanden av sangsvane oppholder seg her i perioder.

Bjørnerødvannet inngår i funksjonsområdet for flere rødlistede fugler: Fiskeørn, sivhauk, makrellterne, tårnseiler og hettemåke har kjente hekkeplasser i nærområdet, og jakter jevnlig ved Bjørnerødvannet. Vipe hekker i tilgrensende kulturlandskap. Flere andre rødlistede fuglearter som vepsevåk, lercefalk og sandsvale, sees mer sporadisk ved vannet.

Hagemarka på Bjørnerødvannets sørøstside er lite kartlagt, men har utvilsomt et stort potensial for truede arter. I hagemarka står det flere store gamle eiker med velutviklede hulrom og svært grov sprekkebark. Artsmangfoldet i disse eikene er ikke godt kartlagt, men det er gjort et funn av den sårbare lavarten stautnål på en av eikene. Det kan også være potensial for sjeldne arter av markboende sopp knyttet til hagemarka som enkelte steder fremstår like mye som lågurt-eikeskog. Dette området ble kartlagt i verneprosessen men ble ikke tilbudt som frivillig vern av skog. Det er derfor tatt ut av verneforslaget.

Måloppnåelse for supplerende vern

Naturtype som er foreslått vernet - representativitet	Areal av naturtyper	Trua naturtype, angi rødliste status	Restaureringsbehov (ja/nei og hvilke behov)
Kalkrik helofyttsump	Avhenger av avgrensning	VU	Kan være aktuelt m gjeninnføring av beite
Rik vierstrandskog		VU	Nei
Flomskogsmark		VU	Nei
Åpen flomfastmark		NT	
Flomskogsmark		VU	

Rødlistede arter

Artsgruppe	Art	Rødlistestatus	
Muserumpe		EN	
Nikkebrønse		EN	
Kalmusrot		NT	
Froskebitt		NT	
Mandelpil		NT	
Stautnål		VU	

I tillegg er en rekke rødlistede fuglearter knyttet til vannet, og kantsonene rundt.

Avgrensing

Området avgrenses hovedsakelig av dyrka mark. I sørvest grenser området mot offentlig vei. I nordøst har grensen en rett linje i vannet slik at flere større bryggeanlegg er tatt ut. Strandkanten her er også bare en smal sone mellom vannflaten og dyrka mark som består av mindre viktige naturtyper. Avgrensingen av skogarealer er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter. Det var ingen grunneiere som var interessert i å tilby tilgrensende skogarealer for vern ved Bjørnerødvannet.

Kulturhistoriske verdier

Det er ikke registrert kulturminner innenfor verneforslaget, det har ikke kommet innspill til kulturhistoriske verdier fra kulturminnemyndighetene ved oppstart av verneprosessen. I randsonen er det flere bygninger som er registrert i SEFRAK-registeret på gårdstunene rundt Bjørnerødvannet.

Inngrepsstatus og andre interesser

Landskapet rundt vannet er ganske flatt. Det fører til et behov for å grøfte og drenere jordbruksarealene som grenser til verneforslaget. Kartleggingen gjennomført av Norsk landbruksrådgivning viser 35 registrerte punkter med utløp av drenerør og grøfter, åpen grøft, oppkommer, vanningsanlegg osv. Tilstanden er beskrevet på en rekke av de registrerte punktene, f.eks om det er behov for rensking eller annet vedlikehold på registreringstidspunktet.

Ett av gårdsbrukene inntil verneforslaget er en større fjørfeprodusent. Fjørfeproduksjoner er utsatt for fugleinfluenza og andre sykdommer som kan spres med ville fugler. Det viktigste tiltaket produsentene kan gjøre er å sikre produksjonslokalene slik at ville fugler ikke kommer i kontakt med produksjonsfuglene. Statsforvalteren mener det er lite sannsynlig at verneforslaget vil føre til en økning av villfugl-bestanden som medfører økt risiko for fjørfeproduksjonen.

Et beite i sørvest har vært i bruk inntil ganske nylig.

Bebyggelsen rundt Bjørnerødvannet er knyttet til et avløpsrenseanlegg (Bjørnerødvannet renseanlegg). Anlegget har en kapasitet på 240 PE og har naturbasert etterpolering og lokalt slamdeponi i sivbed. Avløpsvannet går deretter gjennom et våtmarksfilter før Bjørnerødvannet som er resipienten.

Vansjø er et populært område for fritidsbåter. Båtene i Bjørnerødvannet brukes mest til å komme seg til og fra Vansjø, via Hobølelva. Det er flere bryggeanlegg i innsjøen. Statsforvalterens holdning er at lovlig etablerte anlegg kan videreføre bruken i reservatet. Det har vært vanskelig å dokumentere lovligheten av brygger og båtplasser. I dette området er det flere større brygger, disse er tatt ut av verneforslaget før høring. Langs enkelte eiendommer med stor grad av tilrettelegging mot vannet, er grensen foreslått i vannkanten og slik at brygger osv er utenfor verneområdet. Elvia har lavspent kabelanlegg innenfor verneområdet.

Planstatus

I kommuneplanen for 2022-2033 er området satt av til «Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift. LNRF areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag». Området er også vist som hensynsone *Landskap og naturmiljø*.

Forslag til verneforskrift for Bjørnerødvannet naturreservat

Det er utarbeidet et forslag til verneforskrift (se vedlegg). Denne har tatt utgangspunkt i gjeldene mal fra Miljødirektoratet. Nedenfor er kun endringer i forhold til malen kommentert.

§ 3 Vernebestemmelser

Forbudet mot bruk av modellfly, droner og modellbåter er tatt inn for å hindre forstyrrelse av fuglelivet.

Det foreslås et forbud mot bålbrekking med unntak av åpen ild med medbrakt ved og bruk av grill i samsvar med gjeldene lovverk

§ 4 Generelle unntak fra bestemmelsene

Drensrør inkluderes opplistingen i f.

Foreslår at muligheten for skånsom beiting overføres til § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

§ 5 Regulering av ferdsel

Det er ønskelig å redusere ferdselen på vannet av hensyn til fuglelivet. Generelt er det heller ikke ønskelig med motorisert ferdsel i naturreservater. Det foreslås derfor et generelt forbud mot motorisert ferdsel, inkludert start og landing med luftfartøy og lavtflyvning under 300 m.

Bjørnerødvannet er utgangspunkt for en del båttrafikk med fritidsbåter. Den viktigste bruken er ymse fritidsformål der hensikten er å komme ut i Vansjø via nedre delene av Hobøl elva. Det åpnes derfor opp for begrenset ferdsel i § 6.

Det er ikke stier eller veier i området, det er derfor tatt inn forslag om forbud mot sykling, ridning og bruk av hest.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Punktet med landing og start med Forsvarets luftfartøy er tatt ut. Området har knapt nok landarealer der det er mulig å lande. Av hensyn til fuglelivet er det ikke ønskelig å tillate start og landing med luftfartøy, eller lavtflyging.

Det foreslås et generelt unntak for ferdsel med båt m.m. korteste vei gjennom verneområdet, fra godkjente brygger. Dette kan f.eks være fra bryggene nordøst i verneområdet til utløpet av Bjørnerødvannet der Hobølelva fortsetter til Vansjø. Bestemmelsen inkluderer fartsbegrensning på 5 knop. Bading og svømming omfattes ikke av forbudet i § 5.

Da det er svært små landarealer er det liten sannsynlighet for at det er behov for uttransport av felt elg eller hjort som et unntak. Det foreslås heller at dette tas inn i § 7.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Det er ingen kjente etablerte stier i området, derfor ingen bestemmelse som åpner for merking og rydding av nye stier. Området består av små og smale landarealer som også er fuktige, etablering av stier vil kunne medføre store slitasjeskader og inngrep som behov for tilrettelegging/klopplegging.

Det foreslås at det etter søknad kan gis tillatelse til felling eller ringbarking av trær og fjerning av greiner som er til ulempe for jordbruket. Det er jordbruksarealer i drift flere steder langes den foreslåtte vernegrensen. Det er en kjent problemstilling med vegetasjon som skygger eller greiner som henger ut mot dyrka mark og f.eks hindrer eller skader maskiner. Vi mener det er hensiktsmessig at det åpnes for å gi tillatelse etter søknad, også flerårige søknader.

Da det er lite landarealer å øvelseskjøre på foreslås det å ta ut bestemmelsen om øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.

Skånsom beiting er mulig etter dispensasjonssøknad, beiting kan skade naturverdiene i naturtyper som i dette verneområdet hovedsakelig er fuktige og der tråkkskader kan oppstå dersom beitetrykket er for stort. Dispensasjonsbehandling gir mulighet for å vurdere dette i hvert enkelt tilfelle. Det kan være ønskelig med beite også, bestemmelsen vil ikke hindre dette.

8.Vedlegg

- Forskrift og kart for Mosserosflasken naturreservat, Våler kommune
- Forskrift og kart for Bjørnerødvannet naturreservat, Våler kommune
- Sammenstilling av innspill til verneforslagene
- Naturfaglige rapporter
- Høringsbrev
- Adresseliste